

Familieverhalen

Antje kwam over de dijk aanlopen om met haar Jan te trouwen

Dit artikel is ontstaan uit een familie-overlevering (mij in 1980 al verteld door Jan Koelewijn Dzn ('Jan van Niera') en archiefonderzoek in de Noorderkerk.

Het was eind februari 1819. Nederland werd gepest door een stevige zuidwesterstorm, die de vissers in de havens hield, voor zover ze al hadden durven uitvaren in het winterseizoen. Maar sommigen moesten misschien wel, om toch aan wat inkomsten te komen.

Zo kwam het dat Jan gedwongen was enkele dagen te schuilen in de haven van het kleine Friese vissersstadje Stavoren. Hij was vissersknecht. Bij welke visser hij voer is niet bekend. Hij was nog relatief jong, hoewel ook de jongste niet meer: 27 jaar. Hij was de jongste zoon van Jannetje, die met zijn stiefvader, haar derde man, Jan van Ernst, in Bunschoten was gaan wonen (huis A52: zie Kaart Bunschoten op blz. 16). Die man was kuisper. Hij maakte onder andere de vaatjes, waarin de haring werd 'verpakt', maar ook de grotere tonnen voor andere producten.

Rijk waren ze bepaald niet. Zoon Jan moest daarom met zijn werk als vissersknecht het huishoudinkomen wat ophogen. Zijn oudere zuster was al naar Amsterdam verhuisd en leidde daar haar eigen leven. Zijn oudere broer Lammert had inmiddels een eigen gezin.

Daar in Stavoren ging Jan om de tijd te doden op pad. Hij bezocht een herberg en ontmoette daar ene Antje. Haar vader was ook een visser. Misschien was die herberg wel een ontmoetingsplaats voor vissers, zeker in stormachtige tijden.

Ze hadden het gezellig met elkaar. En van het een kwam zomaar het ander.

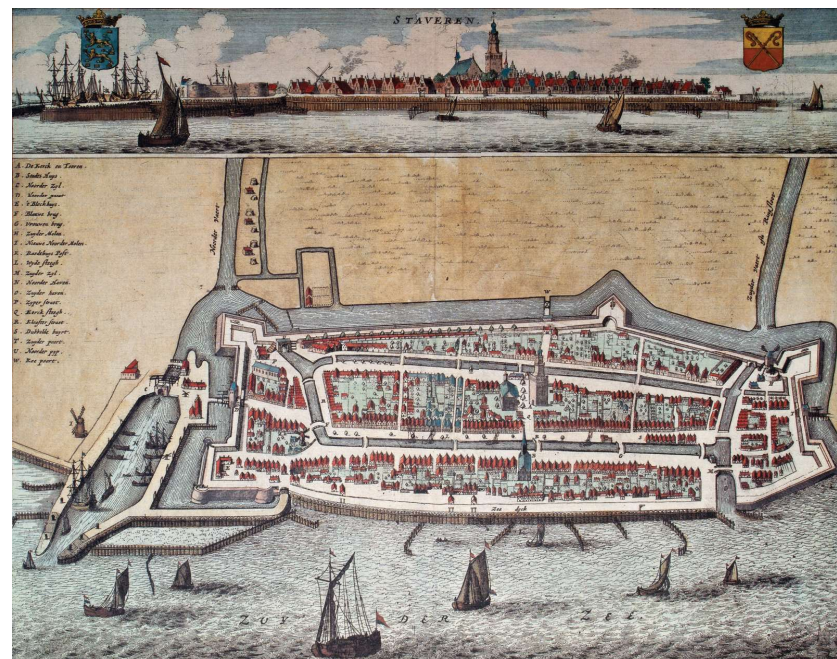
De storm ging liggen en Jan vertrok weer. Het leven leek zijn gewone gang te hernemen.

Maar Antje merkte enkele weken later dat ze in verwachting was. Wat moest ze doen? Gelukkig was ze zo bij de hand geweest om de naam van de jongeman te onthouden, en de vissersplaats waar hij vandaan kwam.

Wat moest zij als jonge vrouw alleen met een kind? Ze was dan wel wat mans, maar toch. Thuis zaten ze daar zeker ook niet op te wachten.

Ze besloot de stoute schoenen – of klompen – aan te trekken en de jongeman, de vader van haar in stilte groeiende kind op te zoeken. Antje was met haar 23 jaren een doortastende meid. Op 18 juni werd ze 24 jaar. Verjaardagen vieren deden die arme vissers destijds niet. Maar ze moet toen in ieder geval al op weg zijn geweest. Lopend. Vervoer kon ze niet betalen.

Langs de kust: via Lemmer, Blokzijl en Vollenhove naar Kampen. Daarna over Elburg en Harderwijk naar Nijkerkerhaven. Vandaar zag ze in de verte Spakenburg al liggen. Nog even doorzetten. Maar bij wie moest ze zich melden? Ze wist het wel. Ze zou de dominee opzoeken en hem vragen naar de man, van wie ze de naam wist.

Kaart uit de 18e eeuw van het kleine stadje Stavoren. Aan de linkerkant van de kaart is de haven van de stad te zien.

De predikant, die naast de hervormde kerk woonde, was ds. Willem Frederik Overhoff. Hij was een nog jonge predikant, vrijwel van haar leeftijd. Hij stond in zijn eerste gemeente en was zelf net op 24 mei vader geworden van zijn eerste kind. Antje vertelde hem haar verhaal. Hij moet de situatie waarin zij zich bevond hebben begrepen en besloot zijn best te doen haar te helpen.

Hij kende de jongeman wel. Zo groot was de gemeente nu ook weer niet. Zijn ouders Jannetje Zijl en Jan van Ernst waren beiden belijdende leden (ze staan als zodanig op de ledenlijst van 1795). Zoon Jan nog niet. Het was de vraag of hij wel zo meelevend was, omdat hij pas vele jaren later belijdenis zou doen, op 20 april 1851 op 60-jarige leeftijd. Hij had ook al niet leren schrijven, evenals trouwens zijn moeder.

Antje zelf had al wel geloofsbelijdenis afgelegd. Ook al een bewijs dat ze wel 'uitgeslagen' moet zijn geweest. De predikant ging op bezoek bij de ouders van Jan en legde de situatie uit. Hoe het gesprek verlopen is weten we niet. Of Jan direct gewillig was weten we ook niet. Maar het eind was wel dat hij zich liet overtuigen.

De 'papierwinkel' kon toen op gang komen. In juni werden in Stavoren de eerste akten al klaargemaakt voor het huwelijk. Antje was arm, ze kon de kosten van deze papieren niet betalen, zoals uit de stukken blijkt.